

A demokrácia mulasztása.

Irta: GERŐ ÓDON.

Ez a mostani kor rátaníthatott bennünket arra, hogy az úgynevezett nőkérdést ne a jog, hanem a kötelesség szempontjából nézzük. Az államnak, a társadalomnak, de az egész kultúremberiségnek is, arra van szükségük, egyenesen raja szorultak, hogy minél több kötelesség teljesíttessék irántuk. Minden olyan kötelesség teljesítés, amelyet velük szemben elmulasztanak, kártevést, megrövidítést jelent. Ez a mulasztás és ez a kártevés Végzetes is lehet, aminek ez a világháború a beszédes példája. Amikor a nőket megakadályozzuk benne, hogy az állam és a társadalom iránt kötelességüket teljesítsék, kárt tettünk az államban és a társadalomban. A nőknek az állami életben való Részvétele és a társadalomban való szabad érvényesülése tehát nem a nők kérdése, nem női követelés. hanem a férfiaké is. Már ezért sem akarom ezúttal a jogegyenlőséget, az igazságosságot, az emberi méltóságot emlegetni, beérem azzal, hogy »szent önzést« hívjak segítségül az állam és a társadalom érdekének védelmére.

Az államnak és a társadalomnak a férfi uralom által vezetettsége érlelte ezt a világháborút, és bizonyította be a demokrácia tehetetlenségét. Ha egyébről nem, csak azért, hogy a demokrácia és vele a népakarat érvényesülhessen, kell róla gondoskodni, hogy a népakarat nyilvánításából sőt már a pusztá kialakításából is kizárt női akaratok a maguk hatását éreztethessék. A női egyéniség teljes kifejlődhetése s ebben az egyéniségben gyökerező akaratnak az érvényesülhetése talán jogkövetelménye a női egyéneknek, de szükségessége, garanciális követelménye a társadalomnak s az államnak. A nők választójoga tehát nem női kérdés, nem a feminizmus követelése, hanem államérdek, társadalmi szükség és velük és általuk kultúrkövetelmény.

Amikor a demokrácia azt követeli, hogy a diplomácia a parlamentek, azaz a népakaratok ellenőrzése alá kerüljön, a demokráciának meg kellene vizsgálnia, hogy vajjon ő maga a teljes népakarat ellenőrzése alatt van-e, s hogy meg tudnak-e nyilvánulni benne mindazok a gazdasági kényszerek és mindazok az eszmék, mindazok a tapasztalatok és vágyak, tervek és számítások, amelyek mozgatják a népeletet vagy pedig a népelet eredőit? Az emberek fele, olyan emberek, akiknek szükségei, akarásai, érzései, szenvedései, fizikai és lelki életei, megélhetése, felülkerekedése éi alulmaradása az állami és társadalmi életnek ugyancsak alkotó elemei, nem érvényesíthetik magukat mint a népnek részei, mint a népakaratnak akarói. Ezekkel az emberekkel, a társadalomnak, a polgárságnak felével csakis történnek dolgok, de a történéshez nincs hozzászólásuk, amikor pedig ez a hozzászólás, ez a beleavatkozás azt jelentené, hogy a népakaratban minden akarat, minden szükség, minden eszme, minden érzés, minden vágy és minden rettegés érvényesül.

Hogyan lehetséges az, hogy a demokrácia, még most is, amikor rettenetes tapasztalatok után világ-

szerte ráeszmélhetett arra, hogy milyen szükséges, hogy az ellenőrző és irányító népakarat minél 'erősebb, minél inkább minden akarást magába foglaló legyen: nem akar helyt állani s nem akar sikra szállani a nőknek az állami életben a férfiakkal egyenlő jogú részesítéséért? Ez csakis azért lehetséges, mert még a demokrácia is pusztá jogkérdésnek tartja a nők választó jogát, a nők politikai érvényesülését, a nőknek a társadalomban a férfiakkal egyenlő elhelyezését. Még a demokrácia sem eszmélt rá arra, hogy a kötelességvégzésnek milyen nagy mennyiségével szegényebb azáltal, hogy a nők nem vehetnek részt a polgári kötelesség teljesítésében azzal a felkészültséggel, amelyet nekik az élethez való közük adott.

A demokráciának abban a száz esztendőben, amelyet kínkeservesen átélt, hogy végre kétségbeessék a maga rettenetes csalódásain, talán az a legnagyobb bűne, hogy nem tudta felismerni a nőkérdés igazi mivoltát. Nem tudott a maga jogi ideológiájából oda kiszabadulni, ahol a nők választójoga is a nők polgári ügynevezett egyenlő jogossága nem jogi kérdés, hanem az életszükségesség és a demokrácia érvényesülhetőségének követelménye. A demokrácia beleszabadíthatna volna a maga energiasommájába mindazt az életről való tudást, mindazt az élethez való tartozást, mindazt az életfanatizmust, amely a nőkben nyilvánul, és általa hatalmassá és az étellel összefüggőbb lett volna. A demokrácia magába olvaszthatta volna a női egyéniségeket, az ő sajátos ideológiájukat, az ő békeösztönüket, az ő népakaratban, népszenvetésben és népvágyakozásban való részüket és százszoros hatalommá válhatott volna. S a demokráciának módjában lett volna a nők tudatosságát, öntudatát úgy fejleszteni, úgy formálni, hogy az ő demokratizmusuk neki magának új ösztökélést, új fejlődési lehetőségeket juttatott volna. De a demokrácia mindvégig csak a pusztá jog szempontjából, az egyenjogúságra való ideológ reabámulással nézte és nézi a kérdést, s azt 'mondja, hogy a jog csak célszerűség, amelylyel meg kell alkudni. Milyen kicsinyes ez a célszerűségi kultusz a nagy kötelességbelátás mellett, s milyen különös, hogy a kis célszerűségtől nem látjuk a nagy szükségességet, azt, hogy mindenki legyen kötelességteljesítő.

Nagyon bízom benne, szinte megalapozott tudásomnak merem tartani, hogy a háború szertelen szenvedései, világrengetés megismerései, minden megállapodást fölborító tapasztalatai legalább a demokráciát rá fogják szorítani arra, hogy a népakarat alkotó elemeit újból vizsgálja s végre megismerje, és köztük a nőt teljes értékével értékelje. Gyűjtögetem a háború várható kultúreredményeit, hogy valami aktívát állíthassak be az emberiség mérlegébe a rettenetes veszteségekkel szemben s úgy látom, hogy a nők jogának a jogi mérlegelésből a szükségesség belátásába áttelése ezek közt a kultúreredmények közt lesz.

A női munka térhódítása.

A dús háborús táplálkozás úgy látszik, oly izmossá fejlesztette az erős (értsd: jól fizetett) fizikai munkára »alkalmatlan« nőt, hogy legújabbán már bérkocsis, sőt mészárossegéd is lehet. Reméljük, hogy a nők itt annyira tudatára ébrednek majd fizikumuk és munkaképességük értékének, hogy a háború után óvakodni fognak a »gyenge nő«-ról regélt legendákkal őket visszaszorítani a gyöngé nő szervezetének annyira megfelelő malterhordás, igavonás vagy nagymosás kizárólagos művelésének területeire.